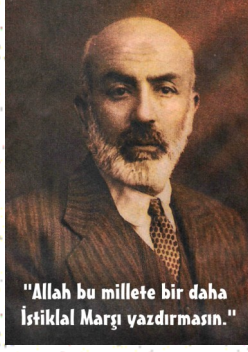

MEHMET ÂKİF ERSOY

MEHMET ÂKİF ERSOY

Doğum	20 Aralık 1873 <u>İstanbul, Osmanlı İmparatorluğu</u>
Ölüm	27 Aralık 1936 (63 yaşında) <u>İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti</u>
Etnik köken	<u>Türk</u>
Meslek	<u>Sair, Veteriner Hekim, Öğretmen, Milletvekili</u>
Dönem	Cumhuriyet dönemi

Mehmet Âkif ERSOY

(D. Mehmet Ragif, 20 Aralık 1873, İstanbul - Ö. 27 Aralık 1936, İstanbul), Baba tarafından Arnavut, anne tarafından Özbek asıllı Türk olan Cumhuriyet Dönemi şairi, veteriner hekim, öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi, yüzücü, milletvekili.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal marşı olan İstiklâl Marşı'nın güftekarıdır. "Vatan şairi" ve "milli şair" unvanları ile anılır. *Çanakkale Destanı*, *Bülbül* en önemli eserlerindedir. II. Meşrutiyet döneminden itibaren Sırat-ı Müstakim (daha sonraki adıyla Sebil'ür-Reşad) dergisinin başyazarlığını yapmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında milletvekili olarak 1. TBMM'de yer almıştır

MEHMET ÂKİF ERSOY

HAYATI

Mehmet Âkif Ersoy, 1873 yılının aralık ayında İstanbul'da, Fatih ilçesinin Karagümrük semtinde Sarıgözel mahallesinde dünyaya geldi. Nüfusa kaydı, babasının doğumundan sonra imamlık yaptığı ve Âkif'in ilk çocukluk yıllarını geçirdiği Çanakkale'nin Bayramiç ilçesinde yapıldığı için nüfus kaydında doğum yeri Bayramiç olarak görünür^[2]. Annesi Buhara'dan Anadolu'ya geçmiş bir ailenin kızı olan Emine Şerif Hanım; babası ise Kosova'nın İpek kenti doğumlu, Fatih Camii medrese hocalarından Mehmet Tahir Efen-

di'dir. Mehmet Tahir Efendi, ona doğum tarihini belirten "Ragif" adını verdi. Babası vefatına kadar Ragif adını kullansa da bu isim yaygın olmadığı için arkadaşları ve annesi ona "Âkif" ismiyle seslendi, zamanla bu ismi benimsedi^[3]. Çocukluğunun büyük bölümü annesinin Fatih, Sarıgözel'deki evinde geçti. Kendisinden küçük, Nuriye adında bir kızkardeşi vardır.

ÖĞRENİM YILLARI

İlk öğrenimine Fatih'te Emir Buhari Mahalle Mektebi'nde o zamanların adeti gereği 4 yıl, 4 ay, 4 günlükken başladı. 2 yıl sonra iptidaii (ilkokul) bölümüne geçti ve babasından Arapça öğrenmeye başladı. Ortaöğrenimine Fatih Merkez Rüştüyesi'nde başladı (1882). Bir yandan da Fatih Camii'nde Farsça derslerini takip etti. Dil derslerine büyük ilgi duyan Mehmet Âkif, rüştüyedeki eğitimi boyunca Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızca'da hep birinci oldu. Bu okulda onu en çok etkileyen kişi, dönemin "hürriyetperver" aydınlarından birisi olan Türkçe öğretmeni Hersekli Hoca Kadri Efendi idi.

Rüştüeyi bitirdikten sonra annesi medrese öğrenimi görmesini istiyordu ancak babasının desteği sonucu 1885'te dönemin gözde okullarından Mülkiye İdadisi'ne kaydoldu. 1888'de okulun yüksek kısmına devam etmekte iken babasını kaybetmesi ve er-

tesi yıl büyük Fatih yangınında evlerinin yanması aileyi yoksulluğa düşürdü. Babasının öğrencisi Mustafa Sıtkı aynı arsa üzerine küçük bir ev yaptı, aile bu eve yerleşti. Artık bir an önce meslek sahibi olmak ve yatılı okulda okumak isteyen Mehmet Âkif, Mülkiye İdadisi'ni bıraktı. O yıllarda yeni açılan ve ilk sivil veteriner yüksekokulu olan Ziraat ve Baytar Mektebi'ne (*Tarım ve Veterinerlik Okulu*) kaydoldu.

Dört yıllık bir okul olan Baytar Mektebi'nde bakteriyoloji öğretmeni Rıfat Hüsamettin Paşa pozitif bilim sevgisi kazanmasında etkili oldu^[5]. Okul yıllarında spora büyük ilgi gösterdi; mahalle arkadaşı Kıyıcı Osman Pehlivan'dan güreş öğrendi; başta güreş ve yüzücülük olmak üzere uzun yürüyüş, koşma ve gülle atma yarışlarına katıldı; şiire olan ilgisi okulun son iki yılında yoğunlaştı. Mektebin baytarlık bölümünü 1893 yılında birincilikle bitirdi.

Mezuniyetinden sonra Mehmet Âkif, Fransızcası'nı geliştirdi. 6 ay içinde Kur'an'ı ezberleyerek hâfız oldu. Hazine-i Fünun Dergisinde 1893 ve 1894'te birer gazeli, 1895'te ise Mektep Mecmuası'nda "Kur'an'a Hitab", adlı şiiri yayınlandı, memuriyet hayatına başladı.

MEHMET ÂKİF ERSOY

MEMURLUK HAYATI

Okulu bitirdikten hemen sonra Ziraat Bakanlığı'nda (Orman ve Maadin ve Ziraat Nezareti) memur olan Mehmet Âkif, memuriyet hayatını 1893–1913 yılları arasında sürdürdü. Bakanlıktaki ilk görevi veteriner müfettiş yardımcılığı idi. Görev merkezi İstanbul idi ancak memuriyetinin ilk dört yılında teftiş için Rumeli, Anadolu, Arnavutluk ve Arabistan'da bulundu. Bu sayede halkla yakın temas ha-

linde olma imkânı buldu. Bir seyahati sırasında babasının doğum yeri olan İpek Kasabası'na gidip amcalarıyla tanıştı. 1898 yılında Tophane-i Âmire veznedârı Mehmet Emin Beyin kızı *İsmet Hanım*'la evlendi; bu evlilikten *Cemile*, *Feride*, *Suadi*, *İbrahim Naim*, *Emin*, *Tahir* adlı çocukları dünyaya geldi. Mehmet Âkif, edebiyata olan ilgisini şiir yazarak ve edebiyat öğretmenliği yaparak sürdürdü. Resimli Gazete'de Servet-i

Fünun Dergisi'nde şiirleri ve yazıları yayımlandı. İstanbul'da bulunduğu sırada bakanlıktaki görevinin yanı sıra önce Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi (1906)'nde kompozisyon (kitabet-i resmîye), sonra Çiftçilik Makinist Mektebi'nde (1907) Türkçe dersleri vermek üzere öğretmen olarak atandı.

II. MEŞRUTİYET

II. Meşrutiyet ilan edildiğinde Mehmet Âkif, Umur-ı Baytariye Dairesi Müdür Muavini idi. Meşrutiyet'in ilanından 10 gün sonra arkadaşı rasathane müdürü Fatin Hoca onu, on bir arkadaşı ile birlikte İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye yaptı. Ancak Mehmet Âkif, üyeliğe girerken edilen yeminde yer alan "*Cemiyetin bütün emirlerine, bilâkayd ü şart (kayıtsız şartsız) itaat edeceğim*" cümlesinde geçen "kayıtsız şartsız" ifadesine karşı çıkmış, "*sadece iyi ve doğru olanlarına*" şeklinde yemini değiştirtmişti^[6]. Cemiyetin Şehzadebaşı İlmiye Mahfelinde Arap Edebiyatı dersleri veren Âkif, Kasım 1908'de, Umur-ı Baytariye Müdür Muavinliği görevini sürdürürken Darülfünun'da Edebiyat-i Osmaniye dersleri vermeye başladı.

II. Meşrutiyet'in Âkif'in hayatında en büyük etkisi, meşrutiyetle birlikte yayın dünyasına adım atması olmuştu. Daha önce bazı şiirleri ve yazıları bir kaç

gazetede yayımladıysa da eser yayımlamaya uzun süredir ara vermişti. Meşrutiyetin ilanından sonra, arkadaşı Eşref Edip ve Ebül'ula Mardin 'in çıkardığı ve ilk sayısı 27 Ağustos 1908'de yayımlanan Sırat-ı Müstakim dergisinin başyazarı oldu. İlk sayıda Fatih Camii şiiri yayımlandı. Ebül'ula Mardin ayrıldıktan sonra dergi, 8 Mart 1912'den itibaren Sebil'ür-Reşad adıyla çıkmaya devam etti. Âkif'in hemen hemen bütün şiir ve yazıları bu iki dergide yayımlandı. Gerek dergilerdeki yazılarında, gerekse İstanbul camilerinde verdiği vaazlarda Mısırlı bilgin Muhammed Abduh'un etkisiyle benimsediği İslam Birliği görüşünü yaymaya çalıştı.

1910 yılında gerçekleşen Arnavutluk İsyanı onu çok üzmüş

ve arkasından gelecek kötü olayları sezmişti. Balkanlar'da artan düşmanlık duygularını ve doğabilecek isyanları önlemek için bir şeyler yapma arzusu duydu ancak Balkan Savaşı ile hüsrana uğradı.

1914'ün başında iki aylık bir seyahate çıkarak Mısır ve Medine'de bulundu. Mısır seyahati hatıralarını "*El Uksur'da*" adlı şiirinde anlattı.

1913'te kurulan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin halkı edebiyat yoluyla aydınlatma amacı güden neşriyat şubesinde Recaizade Ekrem, Abdülhak Hamid, Süleyman Nazif, Cenap Şahabettin ile beraber çalıştı. 2 Şubat 1913 günü Bayezid Camisi kürsüsünde, 7 Şubat 1913 günü Fatih Camisi kürsüsünde konuşarak halkı vatani savunmaya çağırdı.

Dâr-ül Hikmet-il İslâmiye Cemiyeti

TEŞKİLÂT-I MAHSUSA

Balkan Savaşı'ndan sonra, ilk olarak Umur-i Baytariye görevinden (1913), sonra yayınlarının hükümetle uygun düşmemesi nedeniyle aldığı ikaz üzerine Darülfünun müderrisliği görevinden (1914) ayrıldı. Yalnızca Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi'ndeki görevine devam etti. Harbiye Nezareti'ne bağlı Teşkilat-ı Mahsusa'dan gelen teklif üzerine İslam birliği kurma gayesi güden Almanya'ya (Berlin'e) Tunuslu Şeyh Salih Şerif ile birlikte gitti. (1914). İngilizlerle birlikte Osmanlı'ya karşı savaşırken Almanlar'a esir düşmüş Müslümanların kamplarında incelemelerde bulundu ve farkında olmadan Osmanlı'ya karşı savaşan bu Müslüman esirleri aydınlatmaya çalıştı. Fransız ordusundaki Müslümanlara yönelik yazdığı Arapça beyannameler cephelere uçaklardan atıldı. Almanya'da iken yazdığı *Berlin Hatıraları* adlı şiirini dönünce Sebilürreşad'da yayınladı. İstanbul'a döndükten sonra 1916 başlarında Teşkilat-ı Mahsusa tarafından Arabistan'a gönderildi. Görevi, bu topraklardaki Arapları Osmanlı'ya karşı kıskırtan İngiliz propogandası ile mücadele etmek için "karşı propaganda" yapmaktı. Mehmet Âkif, Berlin'deyken heyecanla Çanakkale Savaşı ile ilgili haberleri takip etmişti. On dört ay süren savaşın zafere sonuçlandığı haberini Arabistan'da iken aldı. Bu haber karşısında büyük coşku duydu ve Çanakkale Destanı'nı kaleme aldı. Arabistan dönüşünde iki ay Lübnan'da kalan Mehmet Âkif, "*Necid Çölleri'nden Medine'ye*" şiirinde bu seyahatini anlattı...

Lübnan'da yaşayan Mekke Emiri Şerif Ali Haydar Paşa'nın daveti ile 1918'de bu ülkeye giden Âkif, Lübnan'da iken Şeyhülislamlığa bağlı Dâr-ül Hikmet-il İslâmiye Cemiyeti başkatipliğine atandı. Ahmet Cevdet, Mustafa Sabri, Bediüzzaman Said Nursi gibi isimlerin kurduğu ve Osmanlı Devleti ile diğer İslam ülkelerinde çıkacak dini meseleleri halletmek, İslam aleyhindeki gelişmelere yanıt vermek amacıyla kurulan bu örgütte çalışırken bir yandan da Said Halim Paşa'nın "*İslamlaşmak*" adlı eserini Fransızcadan Türkçeye çevirdi.

Bu dönemde Anadolu toprakları işgale uğramış; Türk halkı Kurtuluş Savaşı'nı başlatarak direnişe geçmişti. Bu harekete katılmak isteyen Âkif, Balıkesir'e giderek 6 Şubat 1920 günü Zağnos Paşa Camii'nde çok heyecanlı bir hutbe verdi. Halkın beklenmedik ilgisi karşısında daha birçok yerde hutbe verdi, konuşmalar yaptı ve İstanbul'a döndü. Bu arada Sebilürreşad idarehanesi, Millî Mücadele'ye katılmak için Anadolu'ya geçmiş olanlarla İstanbul'daki yakınlarının gizli haberleşme merkezi hâline gelmişti. Âkif, Kurtuluş Savaşı'nı desteklemesi nedeniyle 1920'de Dâr-ül-Hikmet-il-İslâmiye Cemiyeti'ndeki görevlerinden azledildi.

